

Innspill til kulturfrivillighetsstrategien

LNU er en paraplyorganisasjon for 102 norske barne- og ungdomsorganisasjoner, med til sammen rundt 600.000 medlemskap. Medlemsorganisasjonene er demokratiske og frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner, og representerer et stort mangfold av aktiviteter og verdier. Når vi i dette svaret kommer med våre innspill, er det hovedsakelig med bakgrunn i felles interesser blant medlemsorganisasjonene våre.

LNUs medlemsorganisasjoner driver alle på sine måter med kulturfrivillighet. Noen lager musikk og arrangerer konserter, noen spiller og videreutvikler dataspill, noen tar vare på kultur og religionsuttrykk gjennom sang og bevaring av tradisjoner, mens andre igjen tar vare på tradisjoner og holdninger internt i grupper med samme formål. Noen driver med kulturuttrykk direkte, mens andre har kulturuttrykk som en del av sin aktivitet.

Vi vil takke for muligheten til å komme med innspill til kulturfrivillighetsstrategien. Dette blir en viktig og formende strategi for videreutviklingen av kulturfrivilligheten. Arbeidsgruppen har skissert opp temaer de ønsker at strategien skal omfatte, og i dette innspillet gir vi innspill innenfor disse rammene.

Offentlige tilskuddsordninger og tiltak

Barne- og ungdomsorganisasjonene er eksperter i å få mest mulig ut av hver krone, og jobber stadig for å finne gode, økonomiske løsninger for sin organisasjon. Det er viktig at organisasjonene har stabile rammevilkår. Ikke minst gjelder dette de økonomiske.

Behov for langsiktige, frie midler

De siste årene har vi sett en trend i at stadig mer av finansieringen til frivilligheten har blitt prosjekt- og søknadsbasert. For mange av organisasjonene våre, er det størst behov for midler til å opprettholde kontinuitet i arbeidet deres, samt midler de kan bruke fritt på områdene der de selv ser behov. Mange av barne- og ungdomsorganisasjonene har i utgangspunktet få administrative ressurser og små sekretariater, som gjør det svært krevende å måtte finne opp hjulet på nytt hver gang. Samtidig er det ofte en forutsetning at en igangsetter et helt nytt prosjekt for å få innvilget prosjektstøtte.

Organisasjonene vet selv best hva som må til for å innfri formålet deres, og bør få trygge finansielle rammer på veien dit. Barne- og ungdomsorganisasjonene er helt avhengig av økonomisk støtte for å kunne ansette noen som kan koordinere medlemskap og aktivitet. Likefullt er det få tilskuddsordninger som gir organisasjonene mulighet til å bruke midler på lønn og administrasjon. LNU mener kulturfrivillighetsstrategien bør inneholde tiltak som sikrer at frivillige og demokratiske organisasjoner som engasjerer barn og unge i kulturarbeid får økt de frie og langsiktige tilskuddene, og at det bør ligge minst mulig føringer for bruk av disse midlene.

Grunnstøtten bør styrkes

Grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene er spesielt viktig for at organisasjonene skal kunne gjennomføre aktivitetene sine. Dette er en av få muligheter de barne- og ungdomsstyrte organisasjonene har til å dekke utgifter som ansatte, drift og administrasjon – som er nødvendig for at organisasjonene skal kunne engasjere flere barn og unge i kulturaktivitet. I LNUs medlemsundersøkelse rapporterer mange organisasjoner om at lav grunnstøtte er en av hovedårsakene til at de ikke har mulighet til å gjennomføre enda mer aktivitet, og at den økonomiske

situasjonen deres er krevende. LNU mener derfor at grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene bør styrkes, slik at organisasjonene kan skape enda mer kulturaktivitet av, med og for barn og unge.

Behov for ubyråkratiske støtteordninger

Det er viktig at søknad- og rapporteringsprosesser er ubyråkratiske og enkle å forstå, slik at søkerne kan bruke minst mulig tid på administrasjon, og mest mulig tid på faktisk aktivitet. Dette innebærer blant annet at frivillige organisasjoner som søker om støtte kun trenger å gi fra seg informasjon en gang; at retningslinjer for tilskuddsordninger skrives i klartekst; at det settes av ressurser til å veilede søkerne; at det er mulig å søle om flerårig prosjektstøtte, og at eventuelle midler som ikke brukes opp, kan overføres til året etter, så lenge midlene bidrar til formålet de gis for. Videre bør tilskuddsordningene være forutsigbare, og fleksible.

Det må settes av midler til å veilede søkere

LNU forvalter 8 støtteordninger, og har lang erfaring med å veilede, hjelpe og tildele organisasjoner midler. Flere av søkerne våre søker om tilskudd for første gang i livet sitt. Da er det avgjørende at de som forvalter midlene kjenner målgruppen sin godt, slik at de kan tilpasse og hjelpe organisasjonene til å finne støtteordninger som passer dem best mulig. Unge eller nye søkere trenger ofte litt ekstra veiledning før og under søknadsprosessen. Det samme gjelder søkere med dårligere norsk-kunnskaper eller fra nystartede organisasjoner. Alle som får avslag på støtte, har behov for konstruktive tilbakemeldinger om hvorfor støtten ikke ble innvilget. Det må derfor settes av nok administrative ressurser hos de som forvalter støtteordninger slik at organisasjonene kan få den oppfølgingen de trenger. Dette kan også bidra til at saksbehandlingen ikke dras ut i tid, og at aktiviteten kan settes i gang kort tid etter innsendt søknad.

Forskriftsfesting av kulturandelen av tippemiddelnøkkelen

Frifondordningen er avgjørende for lokal aktivitet i barne- og ungdomsorganisasjonene, samt lokale kulturinitiativ av frittstående grupper barn og unge. Gjennom Frifond-støttet aktivitet får barn og unge i hele landet utfoldet seg selv og utviklet de organisatoriske og kreative egenskapene sine, på sine egne premisser. For dem er det viktig at det er tilstrekkelig med Frifond-midler, som kan deles ut. I tippemiddelnøkkelen er andelen som tildeles idrettsformål og humanitære organisasjoner forskriftsregulert. Kulturens andel har ingen slik regulering. LNU mener at kulturens andel bør reguleres gjennom forskrift, fordi dette vil bidra til mer forutsigbarhet i Frifondsordningen.

Regelstyrt momskompensasjon

LNU støtter den øvrige frivillighetens krav om regelstyrt, full momskompensasjon for frivilligheten. Det er likevel verdt å merke seg at dette tiltaket i mindre grad vil treffe barne- og ungdomsorganisasjonene, som ofte har små sekretariat og lav omsetning. Med andre ord: det finnes andre tiltak som er mer treffsikre for at barn og unge skal kunne skape egen og få delta i barne- og ungdomsstyrte kulturaktiviteter.

Bred deltakelse og tilgang på kunst og kultur over hele landet

Gjennom deltakelse i frivillige og demokratiske kulturorganisasjoner opplever barn og unge glede, mestring og fellesskap. Organisasjonene fungerer også som skoler i demokrati, som lærer unge hvordan de kan påvirke en sak, og at det nytter å engasjere seg. Det er derfor viktig å sikre at alle barn og unge, uavhengig av sosioøkonomi, funksjonsevne og andre karakteristikk, har faktisk mulighet til å engasjere seg i kulturaktiviteter. LNU's medlemsorganisasjoner står beredt og er villige til å gjøre en innsats for å få med enda flere!

Fritidserklæringen

Strategien for kulturfrivillighet bør også se til andre initiativ som er tatt på feltet, for å understøtte arbeidet som alt gjøres. LNU ønsker å trekke fram Regjeringens Fritidserklæring som et viktig

grunnlag for kulturfrivillighetsstrategien, og mener at det er fordelaktig at de to initiativene støtter opp om hverandre. Fritidserklæringen slår fast at alle barn, uavhengig av familiebakgrunn, skal ha mulighet til å delta i organiserte fritidsaktiviteter minst en gang i uken.

Barn og unge må få medvirke i egne kulturaktiviteter

Fritidserklæringen slår fast at barn og unge må få ha innflytelse over fritidsaktivitetene de deltar i. Også FNs konvensjon om barnets rettigheter fastholder at barn har rett til å bli hørt i saker som, både direkte og indirekte, angår dem. LNU mener at den nye kulturfrivillighetsstrategien bør innebære tiltak for å sikre at barn og unge har mulighet til reell og meningsfull medvirkning i kulturaktivitetene de deltar i, slik som i de demokratiske og frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene. Når organisasjonene eies og styres av barn og unge selv, sikrer en at meningene og interessene til barn og unge ivaretas i kulturaktivitetene. I tillegg styrkes unges forutsetninger for å delta i demokratiske og samfunnsmessige spørsmål mer generelt. For at medvirkningen skal være reell og meningsfull bør den være løpende og kontinuerlig, og sikre at barn og unge får god tilgang til informasjon, får velge sine egne talspersoner, samt har rom til å diskutere og bli enige på selvstendig grunnlag.

Fjerne barrierer for deltakelse

Barne- og ungdomsorganisasjonene ønsker å bidra til dette målet, men for at de skal lykkes er det avgjørende at de får støtte fra det offentlige i dette arbeidet. Eksempelvis: for at organisasjonene skal kunne holde medlemskontingentene og deltakeravgiftene sine lave, må grunnstøtten økes. Organisasjoner som har ekstrautgifter knyttet til inkluderingstiltak, for eksempel for å få flere barn og unge med nedsatt funksjonsevne med, bør få dekket disse. Det er også sentralt at det jobbes videre med å utbedre den universelle utformingen av offentlige bygg, slik at organisasjonene kan invitere med *alle* barn og unge på aktivitetene sine. Dette er også målsetninger som bør være sentrale i kulturfrivillighetsstrategien, fordi de bidrar til at flere unge kan ta del i kulturaktiviteter, og at det ikke er barrierer som gjør det vanskelig å delta.

Mangfold og inkludering

LNUs medlemmer vil gjerne være inkluderende arenaer, men har ofte begrensede midler til å kunne drive oppsøkende virksomhet. Tiltak på dette området bør heies frem. LNU har i 2022 startet et nytt prosjekt med fokus på flerkulturelle barne- og ungdomsorganisasjoner. Flertallet av disse organisasjoner drives av få, brennende engasjerte ildsjeler, og har lite erfaring med norsk frivillighetspolitikk. Samtidig driver så godt som alle med kultur, og ønsker å delta i et større fellesskap av barne- og ungdomsorganisasjoner. LNU håper kulturfrivillighetsstrategien jobber bredt for å nå det brede lag av kulturorganisasjoner, og bidra til et mangfoldig kulturliv.

Støtteordning for å inkludere barn og unge med nedsatt funksjonsevne

LNU har fått tilbakemelding fra organisasjonene våre på at begrensninger knyttet til BPA for de som har behov for dette, også begrenser muligheten for å delta på aktiviteter. Det gjelder spesielt for aktiviteter som leire, årsmøter og lignende, hvor aktiviteten foregår over flere dager og de tilmålte timene med BPA fort forsvinner. Det bør settes i stand en enkel, ubyråkratisk støtteordning hvor organisasjonene kan søke om penger til å dekke slike type utgifter slik at alle kan delta i aktiviteter. Det gjelder også ekstrakostnader knyttet til tilpasset overnatting eller transport.

Etter korona

Under koronapandemien opplevde barne- og ungdomsorganisasjonene at det var mye snakk om idretten og at koronaregelverket ble tilpasset for idrettsaktivitet, mens en snakket lite om kulturaktivitet, og at regelverket i liten grad var egnet for å gjennomføre barne- og ungdomskulturaktivitet. Dette gjorde at mange barn og unge ble stående utenfor kulturfellesskapene sine under pandemien. Organisasjonene mistet også mange medlemmer. LNU gjennomførte en medlemsundersøkelse våren 2021, hvor 83% av medlemsorganisasjonene rapporterte om lavere aktivitet, og 73% rapporterte om færre aktive frivillige. Selv om det har gått litt tid siden undersøkelsen ble gjennomført, frykter vi at barne- og ungdomsorganisasjonene fortsatt kjenner bivirkningene av

pandemien på både antallet medlemmer, frivillige og lokallag. LNU jobber nå med en kartlegging av de langsiktige konsekvensene av pandemien for våre medlemsorganisasjoner, og vil ettersende denne til arbeidsgruppen for kulturfrivillighetsstrategien når den er klar.

Møteplasser og tilgang på egnede kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevelser

Organisasjonene trenger et sted å møtes. Har ikke barne- og ungdomsorganisasjonene et sted å samles, blir det heller ingen kulturaktivitet av, med og for barn og unge. Det er derfor avgjørende å sikre organisasjonene tilgang på lokaler og at lokalene er egnede.

Tilgang på og informasjon om lokaler

Mange av barne- og ungdomsorganisasjonene bruker svært mange ressurser på å finne lokaler å være i. Dette tar mye tid og motivasjon fra frivillige. Enkelte LNU-organisasjonene har opplevd å måtte ringe til over hundre offentlige bygg som skoler, uten å få tilbud om et sted å være. Dette er en av de største utfordringene for barne- og ungdomsorganisasjonene i dag, og er en hindring for at de kan drive med kulturaktivitet. Det er en enkel løsning for dette, og det er LNUs portal for lokaler: lokaler.lnu.no. Dette er en side hvor frivilligheten selv kan holde oppdatert info om tilgjengelige lokaler, hvilke spesifikasjoner lokalene har og lignende. I 2020 fikk LNU i oppdrag fra Stortinget å utvikle denne siden. Siden er utviklet, men mangler finansiering for å gjøre nødvendige grep for å få innhold slik at den kan brukes til det den er tiltenkt. Den kan også utvides til å omfatte flere spesifikasjoner og muligheter.

Nasjonale regler for utlån av offentlige bygg

En annen utfordring er at de som er ansvarlige for offentlige bygg ikke ønsker å låne ut. Dette gjelder særlig for samlinger med overnatting, som er viktig for flere av barne- og ungdomsorganisasjonene. LNU sin erfaring er at lokale forskrifter har hjulpet lite, da de i liten grad følges for det enkelte lokale. UngOrg kartla i 2021 Oslos skoler, og fikk kun 5 av 143 positive svar, til tross for at Oslo Kommune har en forskrift som sier at barne- og ungdomsorganisasjonene skal ha tilgang på skoler etter skoletid. LNU vil at det skal lages et nasjonalt regelverk for utlån av bygg, for å sikre et helhetlig system og like muligheter for organisasjonene.

Egnede lokaler

Mange organisasjoner har også mer spesifikke krav til lokalene de skal være i. For disse organisasjonene er det helt avgjørende at tilgjengelige lokaler oppfyller visse krav. Det kan være organisasjoner som trenger mulighet for matlaging i løpet av oppholdet, ønsker seg tilgang på en scene eller har behov for flere stikkontakter for å kunne gjennomføre kulturaktiviteten sin. For mange er det også viktig med en viss kontinuitet i lokalene, slik at møtevirksomhet kan opprettholdes, eller at en kan lagre utstyr i eller i nærheten av møtelokalet. For at organisasjonene skal kunne ha samlinger med overnatting, må også offentlige lokaler bygges slik at de godkjennes for dette. Det er derfor avgjørende at frivilligheten involveres i planleggingsfasene for utbygging av nye offentlige bygg, samt renoveringsprosjekt. Involveringen bør skje tidlig og gi organisasjonene mulighet for reell og meningsfull medvirkning. I tillegg til den eksisterende frivilligheten, bør man tenke igjennom hvilke organisasjonstyper som *ikke* finnes i sitt lokalmiljø: kanskje er grunnen til at det mangler et korps fordi de tilgjengelige lokalene ikke legger til rette for det?

Visuelle kunstformer

Deler av frivilligheten, som driver med visuell kunst, vil igjen ha andre krav til lokaler. For flere organisasjoner kan det være nødvendig med lagringsplass, til tilfeller hvor de ikke blir ferdig med prosjektene sine. For mange kunstformer er det også nødvendig med tilgang på vann, avløp hvor gips og leire kan skylles ut, ovner dersom en jobber med keramikk eller leire. Dersom organisasjonene jobber med tekstilarbeider, er det viktig med lagringsplass til materiell og maskiner. Organisasjoner som ikke har dette tilgjengelig bruker svært mye tid og krefter på å frakte utstyr, noe som tar mye tid og krefter fra frivillige.

Akustikk

Flere av LNUs organsiasjoner er avhengig av god lyd for å kunne drive med det de ønsker, og romakustikk er derfor viktig. Standarden til Norsk Musikkråd, NS 8178 *Akustiske kriterier for rom og lokaler til musikkutøvelse*, er viktig for flere her. Det er viktig at musikken også høres bra ut, og er sunn for ørene gjennom øvelser og konserter og fremføringer. Alternativet er at musikkopplevelsen blir dårligere, og utøverne kan få varige helseplager. LNU ønsker at det settes krav om at dette i nye bygg, og at eksisterende bygg forbedres slik at disse standardene nås.

Samspill mellom det profesjonelle og frivilligheten

I et godt samfunn kan alle, uavhengig av alder og prestasjonsnivå, ta del i kulturarbeid. Mange profesjonelle starter utviklingen sin i en barne- og ungdomsorganisasjon, men organisasjonene har rom for alle – også dem som skal være amatørutøvere hele livet.

I mange kulturaktiviteter, er det behov for hjelp fra profesjonelle i tillegg til frivilligheten. Det være seg dirigenter, danseinstruktører, scene-, lyd og lyspersonale, eller tolker. De profesjonelle aktørene kan aldri overta de frivilliges rolle, og det er viktig at frivilligheten ikke blir så profesjonalisert at det blir vanskelig å drive med frivillighet og demokratisk organisasjonsliv. Det betyr for eksempel at man ikke kan stille samme krav til frivillige organisasjoner som man gjør til profesjonelle arbeidsgivere. På samme tid kan man heller ikke stille for strenge krav i tilskuddsordninger som gjør det vanskelig for profesjonelle og frivillige til å kunne samarbeide.

Organisasjonene som læringsarenaer

Frivillige organisasjoner er viktige læringsarenaer. Gjennom organisasjonsdeltakelse lærer deltakerne flere ferdigheter – både direkte og indirekte. Å spille instrument, koreografere dans, spikke trefløyter, tenne bål, og forstå mer av både egen og andres kultur er noen eksempler. I tillegg er organisasjonene svært gode opplæringsarenaer innen demokrati og demokratisk forståelse. Kanskje spiller du i korps fordi du elsker tuba, men lærer samtidig noe om valg og endringsforslag gjennom samlinger og årsmøter.

Organisasjonene gir også barn og unge viktige fellesskap, og dermed muligheten til å videreutvikle sosiale ferdigheter. For mange er det viktige mestringsarenaer, spesielt for barn og unge som ikke trives så godt på skolen. Det er derfor viktig å hegne om en bredde i kulturorganisasjonene i hele Norge, slik at alle kan finne en aktivitet de trives med.

Politisk fravær

Til tross for at deltakere i frivillige organisasjoner utvikler unik kunnskap og kompetanse, er det store lokale forskjeller på hvordan Opplæringslovas § 3-45, «*Føring av fravær i videregående opplæring*», praktiseres. Ifølge Utdanningsdirektoratet sin veiledning om opplæringsloven, er det tydelig presisert at verv som tillitsverv, hjelpearbeid og representasjon i arrangementer på nasjonalt og internasjonalt nivå kan vurderes som dokumentert fravær. På grunn av usikkerhet lokalt på skoler, er det store ulikheter i hvordan regelverket tolkes i dag, og det finnes flere eksempler hvor to deltakere på samme arrangement har fått søknadene sine vurdert ulikt på skolene. Regelverket rundt politisk fravær bør systematiseres og klargjøres, slik at flere unge får tatt del i kulturaktivitet og bidratt inn i de frivillige kulturorganisasjonene.

Tilgang på skolen

For noen frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner kan det være utfordrende å nå ut til og rekruttere nye medlemmer. Flere rapporterer at det oppleves tilfeldig hvilke organisasjoner som får komme inn på og benytte skolen som arena for å vise fram aktiviteten sin for barn og unge, og hvem som ikke får det. Et eksempel er korps, som driver med mye av det samme som kulturskolen. Ofte får kulturskolen komme inn på skoler og snakke med elever, mens korps ikke får det. Dette til tross for at det er mange

av de samme menneskene som jobber begge steder. Dette gjør at en større andel av rekrutteringen til frivilligheten blir avhengig av nettverk, og at det blir vanskeligere å nå ut til en mangfoldig medlemsmasse.

LNU er også kjent med organisasjoner som har blitt invitert til skoler for å holde aktivitet, men ikke fått lov til å fortelle om organisasjonen de representerer, eller hvordan elevene kan engasjere seg der. Når frivillige og demokratiske organisasjoner har mulighet til å informere om aktivitetene og lokallagene sine i skolen, kan det også bidra til at flere unge får mulighet til å engasjere seg. LNU håper at de demokratiske og frivillige barne- og ungdomsorganisasjonenes tilgang til skolene adresseres i kulturfrivillighetsstrategien.

Avsluttende kommentar

Avslutningsvis vil Landsrådet for Norges barne- og Ungdomsorganisasjoner (LNU) takke for muligheten til å komme med innspill til den nye kulturfrivillighetsstrategien. Vi er svært glade for at dette arbeidet er i gang, og ser i høyeste grad behovet for en strategi som tar sikte på å løse utfordringene kulturfrivilligheten møter i hverdagen.

Med vennlig hilsen,

A handwritten signature in black ink that reads "Martine Tønnessen".

Martine Tønnessen
Generalsekretær, LNU

A handwritten signature in black ink that reads "Margrete B. Katanasho".

Margrete Bjørge Katanasho
Styreleder, LNU